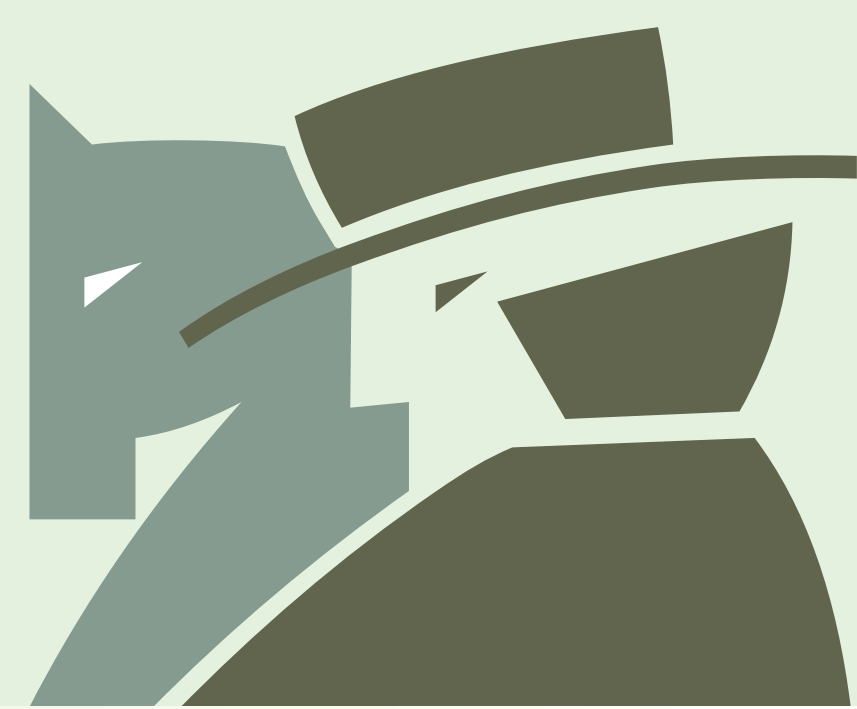

CARINA OD RIMSKEGA IMPERIJA DO ILIRSKIH PROVINC

Pobiranje carin in carinsko službo so na slovenskem ozemlju uvedli že v času rimskega imperija. V 2. stoletju je Poetovio (Ptuj) postal sedež osrednjih uradov ilirske carine. Na Ptujju je bil sedež carinskega upravnika. Po hierarhiji so si sledili namestnik, carinski nadzornik oziroma inšpektor, preglednik, poznali pa so tudi računskega uradnika. Carinska služba je bila na Ptujju spočetka zakupniška in je šele leta 182 prešla pod neposredno cesarsko upravo. Carinski uradniki so morali biti sužnji, da so lahko uradovali pravnomočno v gospodarjevem imenu. V času rimskega imperija se je utrdilo tudi krščanstvo in sveti Matej je postal zavetnik carinikov, mitničarjev, dacarjev in menjalcev.

Carinski zemljevid antičnih dežel

Rekonstrukcija rimskega carinika po predlogi iz Deutsches Zollmuseum

Jezus z besedami »Hodi za menoj« pokliče k sebi carinika Mateja. Naslikal Hendrick Ter Brugghen, 1620, avtorske pravice določa Wikimedia Commons.

V srednjem veku so namesto pobiranja carin na mostovih, prehodih in v naselbinah nadzirali tovornike in pobirali splošne prometno-tržne dajatve, ki so jih imenovali z različnimi imeni, kot so carina, mitnina in vektigalija. Velikaši so se zaradi dohodkov zelo trudili, da bi prometne poti speljali preko svojega ozemlja. Pri tem so bili zelo uspešni predvsem Benečani, Habsburžani pa nekoliko manj.

Od konca 15. stoletja in v 16. stoletju tudi v habsburških deželah zasledimo uvajanje carin za prehod iz ene dežele v drugo ter na ozemlje beneške republike. Habsburžani so vse bolj krepili vlogo Trsta, zaradi česar se je širilo tihotapljenje olja, vina in **sol**i, kar je vplivalo na nastanek zgodbe o Martinu Krpanu. Leta 1719 je Trst postal svobodno pristanišče, leta 1775 pa je cesarica Marija Terezija ukinila notranje carine v nemškem delu cesarstva.

Koprska »levja usta« za anonimne prijave

Martin Krpan kot simbol tihotapskega tovornika
Ilustracija Toneta Kralja v delu Frana Levstika: Martin Krpan, 1958
(z dovoljenjem Mladinske knjige Založbe, d. d., in Tatjane Kralj)Koprska vrata Muda iz leta 1516. Ime Muda pomeni mitnino oziroma carino.
Ediz. Ris. Venier, 1935

V novem veku tobak postane zanimivo tihotapsko blago

Sodobna carinska služba je bila v slovenskih deželah prvič uvedena šele s prihodom Francozov. Meje Ilirskih provinc, ki so bile ustanovljene tudi zaradi celinske zapore proti Angliji, so prekinile ustaljene gospodarske tokove, kar je povzročilo razraščanje tihotapstva. Francozi so provincam skušali pomagati z ugodnejšimi carinskimi tarifami. Carinske izpostave so bile ustanovljene že leta 1809. Cariniki so v glavnem prihajali iz francoskih vojaških vrst in so bili uniformirani in opremljeni po tedanjih normativih.

Pečatnik Marije Terezije: s takim pečatom je cesarica potrjevala tudi tedanje carinske predpise.
© polk. Ferdinand Hampf, Zollmuseum WienFrancoski cariniki okrog 1812
© Musée national des douanes, FrancijaPečatnik glavnega carinskega urada
Ljubljana v času Ilirskih provinc
© Narodni muzej SlovenijeTabla carinarnice Ilirskih provinc
iz Radeč pri Zidanem Mostu
© Narodni muzej Slovenije